

KeepWarm projekts Nr. 784966

«Centralizētās siltumapgādes uzņēmumu darbības uzlabošana Centrāleiropā un Austrumeiropā»

Centralizētās siltumapgādes uzņēmuma vadīšanas / darbības organizēšanas iespējas vai izveides iespējas saskaņā ar nacionālo likumdošanu

Līga Rozentāle

Ekonomikas ministrijas Enerģijas tirgus un infrastruktūras departaments

Apmācības Nr. 3, 2019.gada 6.februāris

Jelgava, Latvija

This project received funding from the EU's Horizon 2020 research and innovation programme under grant agreement N°784966. The sole responsibility for the content of this document lies with the authors. It does not necessarily reflect the opinion of the EU.

Siltumenerģijas nozari regulējošie tiesību akti

Direktīvas

- 2012/27/ES - Par energoefektivitāti, ar ko groza Direktīvas 2009/125/EK un 2010/30/ES un atceļ Direktīvas 2004/8/EK un 2006/32/EK

Likumi

- Enerģētikas likums

Ministru kabineta noteikumi

- Noteikumi par regulējamiem sabiedrisko pakalpojumu veidiem
- Siltumenerģijas piegādes un lietošanas noteikumi
- Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu un cenu noteikšanu, ražojot elektroenerģiju koģenerācijā
- Enerģijas lietotāju apgādes un kurināmā pārdošanas kārtība izsludinātas enerģētiskās krīzes laikā un valsts apdraudējuma gadījumā
- Noteikumi par energoefektivitātes prasībām licencēta vai reģistrēta energoapgādes komersanta valdījumā esošām centralizētām siltumapgādes sistēmām un atbilstības pārbaudes kārtību

Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas normatīvie akti

- Vispārējās atļaujas noteikumi enerģētikas nozarē
- Enerģijas ražotāju un tirgotāju reģistrācijas noteikumi
- Koģenerācijas tarifu aprēķināšanas metodika
- Siltumenerģijas apgādes pakalpojumu tarifu aprēķināšanas metodika
- Informācijas iesniegšanas noteikumi enerģētikas nozarē

Siltumapgādes nozarē regulējamie pakalpojumi

- Siltumenerģijas ražošana (siltuma jauda > 1 MW un apjoms 5000 MWh/gadā)
- Siltumenerģijas pārvade un sadale (apjoms > 5000 MWh/gadā)
- Siltumenerģijas tirdzniecība (apjoms > 5000 MWh/gadā)

Normatīvie akti

- Regulējamo pakalpojumu kritēriji noteikti MK noteikumos Nr.1227 “Noteikumi par regulējamiem sabiedrisko pakalpojumu veidiem”
- Šobrīd tiek izstrādāti grozījumi. 24.01.2019. izsludināti. Iespējams sniegt priekšlikumus līdz 07.02.2019.

Grozījumu būtība (1)

- Valsts regulē tos siltumapgādē lietotājiem sniegtos pakalpojumus, kas sniegti izmantojot centralizētās siltumapgādes sistēmas.
- Siltumenerģijas apgādē nav nepieciešams regulēt siltumenerģijas pārvadi un sadali, ko veic autonomas siltumenerģijas ražotājs.
- Nav nepieciešams regulēt neatkarīgā ražotāja saražotās siltumenerģijas piegādi līdz licencēta siltumenerģijas sadales un pārvades komersanta siltumtīkliem.

Grozījumu būtība (2)

- Lai regulētu komersantu, starp siltumenerģijas pārvades un sadales pakalpojuma galalietotājiem ir jābūt mājsaimniecības lietotājiem.
- Netiek regulēta autonoma ražotāja vai neatkarīga ražotāja saražotās siltumenerģijas piegāde līdz licencēta siltumenerģijas pārvades un sadales komersanta tīklam.
- Jāregulē siltumenerģijas tirdzniecību enerģijas lietotājiem, ja tirgots siltumenerģiju piegādā pa licencēta siltumenerģijas pārvades un sadales komersanta siltumtīkliem.
- Sešu mēnešu laikā no grozījumu spēkā stāšanās dienas SPRK anulēs izsniegtās licences siltumenerģijas pārvadei un sadalei komersantiem, kuru sniegtais pakalpojums nav regulējams, kā arī izslēgs no siltumenerģijas ražotāju un siltumenerģijas tirgotāju reģistra komersantus, kuru sniegtie pakalpojumi siltumapgādē nav regulējami.

Ja pakalpojums neatbilst regulējamo pakalpojumu kritērijiem

- Tas nav regulējams pakalpojums;
- Pakalpojuma sniedzējs un lietotājs savstarpēji vienojas bez Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas (SPRK) starpniecības.

Ja pakalpojums atbilst regulējamo pakalpojumu kritērijiem

- Pakalpojuma sniedzējs reģistrējas Siltumenerģijas ražotāju reģistrā, ja tas nodarbojas ar regulējama siltumenerģijas ražošanas pakalpojuma sniegšanu;
- Pakalpojums sniedzējs saņem siltumenerģijas pārvades un sadales licenci, ja tas nodarbojas ar regulējamu siltumenerģijas pārvades un sadales pakalpojuma sniegšanu;
- Pakalpojuma sniedzējs reģistrējas Siltumenerģijas tirgotāju reģistrā, ja tas nodarbojas ar regulējamu siltumenerģijas tirdzniecības pakalpojuma sniegšanu.

- Siltumenerģijas ražotājs aizpilda un nosūta SPRK šo noteikumu 3.pielikumu

NB! Ja siltumenerģijas tiek ražota koģenerācijā un iekārtu elektriskā jauda ir lielāka par 1MW, tad nepieciešams reģistrēties elektroenerģijas ražotāju reģistrā (noteikumu 1.pielikums)

- Siltumenerģijas tirgotājs aizpilda un nosūta SPRK šo noteikumu 4.pielikumu

NB! Gan ražotājam, gan tirgotājam savam iesniegumam jāpievieno dokumentu, kas apliecina elektrostacijas vai siltumenerģijas ražošanas objekta nodošanu ekspluatācijā.

Tehniskā informācija, kas jāsniedz reģistrējoties

- Siltumenerģijas ražotājam:
 - Uzstādīto katlu jauda (vai koģenerācijas iekārtu jauda), MW
 - Kurināmā veids
 - Lietotājiem nodotais siltumenerģijas apjoms gadā, MWh
 - Persona, kurai pārdod siltumenerģiju
 - Objekta ekspluatācijā nodošanas datums
- Siltumenerģijas tirgotājiem:
 - Siltumenerģijas pārdošanas apjoms gadā, MWh
 - Sabiedriskā pakalpojuma lietotāju apraksts (skaits, sadalījums – fiziskās vai juridiskās personas
 - Pakalpojums sniegšanas administratīvā teritorija

SPRK var izslēgt komersantu no reģistra šādos gadījumos:

- pēc komersanta rakstveida paziņojuma saņemšanas, ja komersants ir samaksājis valsts nodevu par sabiedrisko pakalpojumu regulēšanu un iesniedzis regulatoram ar valsts nodevas aprēķinu saistīto informāciju;
- ja komersants ir izslēgts no komercreģistra;
- ja ir konstatēti apstākļi, kas liecina, ka komersanta darbību vairs nav nepieciešams regulēt saskaņā ar likumu "Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem";
- ja komersants ir atkārtoti pārkāpis vispārējās atļaujas noteikumus enerģētikas nozarē;
- ja konstatēts, ka komersants nav uzsācis enerģijas ražošanu vai tirdzniecību viena gada laikā no tā reģistrācijas attiecīgajā reģistrā.

Darbības pārkāpumu rezultātā

Ja SPRK konstatē vispārējās atļaujas noteikumu enerģētikas nozarē pārkāpumu siltumenerģijas ražotāja vai tirgotāja darbībā, SPRK nosūta siltumenerģijas ražotājam vai tirgotājam "Paziņošanas likumā" noteiktajā kārtībā brīdinājuma vēstuli, kurā:

- norāda konstatēto pārkāpumu;
- lūdz siltumenerģijas ražotāju vai tirgotāju sniegt skaidrojumu;
- sniedz ieteikumus konstatētā pārkāpuma novēršanai;
- nosaka termiņu, līdz kuram siltumenerģijas ražotājam vai tirgotājam jānovērš konstatētais pārkāpums.

Ja siltumenerģijas ražotājs vai tirgotājs nenovērš SPRK konstatēto pārkāpumu brīdinājuma vēstulē noteiktajā termiņā, SPRK uzsāk lietvedību administratīvā pārkāpuma lietā.

Darbības pārkāpumu rezultātā (2)

Ja siltumenerģijas ražotājs vai tirgotājs nenovērš gada laikā atkārtoti izdarītu līdzīgu pārkāpumu SPRK brīdinājuma vēstulē noteiktajā termiņā, SPRK:

- uzsāk lietvedību administratīvā pārkāpuma lietā;
- nosūta siltumenerģijas ražotājam vai tirgotājam vēstuli, kurā norāda konstatēto atkārtoto pārkāpumu, uzliek par pienākumu novērst atkārtoto pārkāpumu, nosaka termiņu, līdz kuram atkārtotais pārkāpums jānovērš, un brīdina par siltumenerģijas ražotāja vai tirgotāja izslēgšanu no attiecīgā reģistra.
- Ja vēstulē noteiktajā termiņā siltumenerģijas ražotājs vai tirgotājs nenovērš konstatēto atkārtoto pārkāpumu, regulators lemj par siltumenerģijas ražotāja vai tirgotāja izslēgšanu no attiecīgā reģistra.

Prasības siltumenerģijas ražošanai

- Siltumenerģijas ražotājs nodrošina un uztur siltumenerģijas ražošanai nepieciešamos objektus.
- Siltumenerģijas ražotājam ir pienākums plānveidīgi attīstīt savu darbību un piedalīties koordinētas un efektīvas energoapgādes plānošanā, nodrošināšanā un attīstīšanā.
- Siltumenerģijas ražotājs un tāds komersants, kas ražo siltumenerģiju un elektroenerģiju koģenerācijā, pirms jaunas ražošanas jaudas ieviešanas uzsākšanas informē attiecīgo pašvaldību.
- Komersants 30 dienu laikā informē regulatoru par ražošanas objekta nodošanu ekspluatācijā
- Siltumenerģijas ražotājs un tāds komersants, kas ražo siltumenerģiju un elektroenerģiju koģenerācijā, nodrošina vismaz šādu lielumu mērīšanu un uzskaiti:
 - patērētais kurināmais;
 - saražotā elektroenerģija;
 - koģenerācijas iekārtā saražotā siltumenerģija;
 - ūdenssildāmajos katlos saražotā siltumenerģija;
 - sistēmā nodotā elektroenerģija un siltumenerģija;
 - patērētais ūdens un siltumtīklu piebarošanas ūdens;
 - patērētā elektroenerģija un siltumtīklu ūdens cirkulācijas sūkņos patērētā elektroenerģija.

Licence siltumenerģijas pārvadei un sadalei

Lai saņemtu, grozītu vai anulētu licenci siltumenerģijas pārvadei un sadalei pakalpojumu sniedzējam ir jāiesniedz SPRK attiecīgs iesniegums licences saņemšanai, grozīšanai vai anulēšanai atbilstoši Ministru kabineta noteikumiem Nr.664 „Sabiedrisko pakalpojumu licencēšanas noteikumi”:

- Iesniegums licences saņemšanai (2.pielikums + 5.,6.pielikums)
- Iesniegums licences nosacījumu grozīšanai (3.pielikums + 5.,6.pielikums)
- Iesniegums licences anulēšanai (4.pielikums)

5.pielikums - Informācija par komersanta darbību

6.pielikums - Plānotais tehniskais nodrošinājums

Siltumenerģijas pakalpojumi

- Siltumenerģijas apgādes pakalpojumus var sniegt viens vertikāli integrēts komersants, kas veic siltumenerģijas ražošanu, pārvadi un sadali, kā arī tirdzniecību.
- Siltumenerģijas apgādes pakalpojumu sniegšanas procesā vienā teritorijā var darboties arī vairāki komersanti: centralizētās siltumapgādes sistēmas operators un neatkarīgie ražotāji.
- Komersantu attiecību principi ir noteikti Enerģētikas likumā.

Siltumapgādes tarifi

- Regulējamie siltumenerģijas apgādes pakalpojumu sniedzēji sagatavo tarifu projektu pēc savas iniciatīvas vai SPRK pieprasījuma un iesniedz to izvērtēšanai un apstiprināšanai SPRK kopā ar tarifu aprēķina projektā minēto tarifus veidojošo izmaksu pamatojumu. Tarifus aprēķina un apstiprina bez pievienotās vērtības nodokļa (PVN).
- Siltumapgādes pakalpojuma tarifu sabiedriskā pakalpojuma sniedzējs aprēķina saskaņā ar Siltumenerģijas apgādes pakalpojumu tarifu aprēķināšanas metodiku. Saskaņā ar metodiku dabasgāzes akcīzes nodokļa komponenti siltumenerģijas apgādes pakalpojumu tarifā aprēķina atsevišķi.
- Tarifi nosakāmi tādā apmērā, lai lietotāju veiktie tarifu maksājumi segtu ekonomiski pamatotas sabiedrisko pakalpojumu izmaksas un nodrošinātu sabiedrisko pakalpojumu rentabilitāti.
- Ja mainās tarifus ietekmējošie faktori, piemēram, tarifu aprēķinam izmantoto pakalpojumu apjoma rādītāji, spēkā esošā tarifa aprēķinā iekļautās izmaksas, rentabilitāte, SPRK var ierosināt tarifu pārskatīšanu un pieprasīt, lai sabiedrisko pakalpojumu sniedzējs noteiktā termiņā iesniedz tarifu projektu kopā ar tarifus veidojošo izmaksu pamatojumu.

Informācijas sniegšana (1)

- Sabiedrisko pakalpojumu sniedzējam jāsniedz informācija par aprēķināto valsts nodevu par sabiedrisko pakalpojumu regulēšanu:
 - **pirmajā darbības kalendārajā gadā** – 30 dienu laikā pēc normatīvajos aktos noteiktās licences saņemšanas, pēc reģistrācijas paziņojuma nosūtīšanas vai pēc komersanta reģistrācijas attiecīgajā reģistrā;
 - **otrajā darbības kalendārajā gadā:**
 - līdz attiecīgā kalendārā gada 30.janvārim par aprēķināto valsts nodevu attiecīgajam kalendārajam gadam;
 - līdz attiecīgā kalendārā gada 15.augustam:
 - par aprēķināto valsts nodevu nākamajam kalendārajam gadam;
 - ja nepieciešams, precizētu informāciju par aprēķināto valsts nodevu pirmajā un otrajā darbības kalendārajā gadā;

Informācijas sniegšana (2)

Sabiedrisko pakalpojumu sniedzējam ir jāsniedz peļņas vai zaudējumu aprēķins, bilance, naudas plūsmas pārskats atsevišķi par katru sabiedriskā pakalpojuma veidu saskaņā ar energoapgādes komersanta grāmatvedības uzskaites sistēmu, ievērojot Gada pārskatu un konsolidēto gada pārskatu likuma prasības un ņemot vērā attiecīgos grāmatvedības standartus **divu nedēļu laikā pēc Gada pārskatu un konsolidēto gada pārskatu likumā noteiktā termiņa gada pārskata iesniegšanai Valsts ieņēmumu dienestā.**

Informācijas sniegšana (3)

- Energoapgādes komersants, kas veic siltumenerģijas ražošanu, pārvadi un sadali un tirdzniecību, kā arī energoapgādes komersants, kas veic elektroenerģijas un siltumenerģijas ražošanu koģenerācijā (jauda < 1MW) reizi kalendārajā gadā **līdz 31.martam iesniedz regulatoram noteikumu atskaiti par pārskata gadā sniegto pakalpojumu apjomu, izmaksām, tehniskajiem un operatīvajiem rādītājiem.**
- Energoapgādes komersants, kas veic siltumenerģijas ražošanu, pārvadi un sadali un tirdzniecību, kā arī energoapgādes komersants, kas veic elektroenerģijas un siltumenerģijas ražošanu koģenerācijā (jauda < 1MW) **līdz mēneša trešajai darbdienai vai līdz dienai, kas noteikta tarifu piemērošanas lēmumā, iesniedz regulatoram atskaiti par iepriekšējā mēneša faktiskajiem rādītājiem.**

SPRK tiesības

- Pieprasīt un netraucēti saņemt savu uzdevumu veikšanai nepieciešamo informāciju **neatkarīgi no tās slepenības pakāpes**. Informāciju regulators var pieprasīt sabiedrisko pakalpojumu sniedzējiem, lietotājiem, valsts un pašvaldību iestādēm, kā arī amatpersonām.
- Sabiedrisko pakalpojumu sniedzējam regulatora pieprasītā informācija jāsniedz regulatora noteiktajā laikā un kārtībā.
- Sabiedrisko pakalpojumu sniedzējam jānodrošina regulatoram iespēja brīvi iegūt:
 - jebkuru informāciju par sabiedriskajiem pakalpojumiem;
 - nepieciešamo informāciju par cita veida komercdarbību;
 - iespēju iepazīties ar sabiedrisko pakalpojumu sniedzēja grāmatvedības dokumentiem.
- Tāpat sabiedrisko pakalpojumu sniedzējam jānodrošina regulatoram iespēja veikt sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas funkciju izpildei nepieciešamo pārbaudi un kontroli, kā arī iespēju piekļūt iekārtām un mēraparātiem, ievērojot drošības prasības.

Regulēšanas nodeva

- Sabiedrisko pakalpojumu sniedzējs maksā valsts nodevu par sabiedrisko pakalpojumu regulēšanu.
- Valsts nodevas gada likme ir 0,2 procenti no komersanta sniegto sabiedrisko pakalpojumu neto apgrozījuma aizpagājušā kalendāra gadā, bet ne mazāka kā 200 euro kalendāra gadā.
- Valsts nodevu kalendārajā gadā sadala četrās vienādās daļās. Pirmo valsts nodevas daļu sabiedrisko pakalpojumu sniedzējs samaksā līdz kārtējā gada 10.janvārim, otro – līdz 10.aprīlim, trešo – līdz 10.jūlijam, ceturto – līdz 10.oktobrim.

Energoefektivitātes prasības

- Izmantojot neto siltumenerģijas, centralizētās siltumapgādes sistēmas lietotāju noteiktā laika intervālā patērētā siltumenerģijas daudzuma, siltumenerģijas ražošanai patērētā kurināmā daudzuma un citu rādītāju mērījumus, energoapgādes komersants nosaka un reģistrē:
 - siltumavota energoefektivitātes rādītājus – laikposmā no 1. novembra līdz 30. aprīlim ne retāk kā reizi 10 dienās un laikposmā no 1. maija līdz 31. oktobrim ne retāk kā divas reizes mēnesī, bet, ja par kurināmo tiek izmantots cietais kurināmais, ne retāk kā reizi mēnesī;
 - centralizētās siltumapgādes sistēmas energoefektivitātes rādītājus – ne retāk kā reizi mēnesī;
 - gada kopējos energoefektivitātes rādītājus, kurus komersants līdz nākamā gada 1. martam iesniedz SPRK.
- Lai noteiktu energoefektivitātes uzlabošanas pasākumus un analizētu energoefektivitātes rādītāju pasliktināšanās iemeslus, energoapgādes komersants siltumavotu energoefektivitātes rādītājus reģistrē energoefektivitātes rādītāju žurnālā
- Regulators katru gadu izlases kārtībā apseko licencētus vai reģistrētus energoapgādes komersantus, kuru valdījumā ir centralizētās siltumapgādes sistēmas, lai pārbaudītu šo prasību izpildi.
- Ja konstatēti minēto prasību izpildes pārkāpumi, regulators uzdod komersantam sešu mēnešu laikā nodrošināt to izpildi.
- Ja pēc atkārtotas pārbaudes konstatēti izpildes pārkāpumi, tiek uzsākta administratīvā akta piespiedu izpilde.

Būtiskākie notikumi 2018.gadā

- SPRK uzsāka izstrādāt grozījumus metodikās kā tiek aprēķināti tarifi - "Siltumenerģijas apgādes pakalpojumu tarifu aprēķināšanas metodikā" un "Koģenerācijas tarifu aprēķināšanas metodikā". Grozījumi būtiski mainīs līdzšinējo kārtību, tādēļ šī uzdevuma izpildei ir izveidota attiecīga darba grupa.
- 2018. gadā atvērtā dabasgāzes tirgū daudziem siltumenerģijas apgādes pakalpojumu sniedzējiem palielinājās dabasgāzes iepirkuma cenas, tāpēc vairākiem siltumenerģijas apgādes komersantiem Regulators izdeva lēmumus par tarifu piemērošanas kārtību, lai dabasgāzes cenu izmaiņu gadījumā (ja nemainās citas izmaksas) piemērotu jaunus, mainītus siltumenerģijas tarifus. Attiecībā uz vairākiem komersantiem Regulators ir pieņēmis lēmumus par atļauju komersantam pašam noteikt siltumenerģijas apgādes pakalpojumu tarifus kurināmā vai iepirktās siltumenerģijas cenu izmaiņu gadījumā.

Kas gaidāms 2019.gadā

- Siltumenerģijas nozarē SPRK prioritāte būs aktualizēt jautājumu par līmeņatzīmju ieviešanu un vienotu izmaksu attiecināšanas principu piemērošanu, kā arī analizēt centralizētās siltumapgādes sistēmu energoefektivitātes rādītājus un tos atspoguļot lietotājiem.
- Papildus sagaidāms komersantu aktivitātes pieaugums saistībā siltumenerģijas ražošanas un apgādes tarifu izmaiņu pieprasījumiem. Komersantiem, kas siltumenerģijas ražošanā izmanto dabasgāzi, darbības izmaksu struktūru ietekmēja dabasgāzes tirgus liberalizācija (2017. gads). Plānojot savu darbību, komersantiem jāņem vērā, ka maksimālais termiņš vēsturisko tarifā neatspoguļoto izmaksu vai ieņēmumu attiecināšanai uz aktuālo tarifu, ir divi gadi.

Paldies par uzmanību!